

Nr 7.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående godkännande av viss överenskommelse mellan kronan och Eksjö stad; given Stockholms slott den 11 januari 1928.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gustav Rosén.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 11 januari 1928.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETTERSSON, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG, VON STOCKENSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Rosén anför:

Genom brev den 4 april 1903 och den 25 maj 1907 förordnade Kungl. Maj:t, att Smålands husarregemente, respektive Kalmar regemente skulle förläggas till staden Eksjö, varjämte Kungl. Maj:t bemyndigade arméförvalt-

Bihang till riksdagens protokoll 1928. 1 saml. 7 häft. (Nr 7—8.) 728 27 1

ningens fortifikationsdepartement att med staden ingå avtal angående upplåtelse av mark m. m. för regementena enligt av stadsfullmäktige därstädes avgivna anbud. Mellan fortifikationsdepartementet och staden slötos i anledning härav särskilda den 9 och den 23 juni 1903, respektive den 21 juni och den 3 juli 1907 dagtecknade kontrakt i ämnet. I avseende å gränserna för den mark, som staden enligt berörda kontrakt vore skyldig att med äganderätt överlämna till kronan, verkställdes sedermera, efter av Kungl. Maj:t den 1 maj 1908 lämnat medgivande, viss jämkning genom ett mellan fortifikationsdepartementet och staden avslutat, den 5 och den 16 november 1908 dagtecknat kontrakt. Transsumter av förstnämnda tvenne kontrakt torde få fogas såsom bilagor (Bil. B och C) vid statsrådsprotokollet rörande detta ärende.

Sedan stadsfullmäktige i Eksjö gjort framställning om kompensation åt staden med anledning av den minskning beträffande truppförläggningen till staden, som bleve en följd av 1925 års härordningsbeslut, har frågan härom varit föremål för utredning av kasernkommittén. De mellan kasernkommittén och staden förda förhandlingarna i ämnet hava resulterat i en den 17 och den 23 december 1926 dagtecknad preliminär överenskommelse, vilken torde få fogas såsom bilaga (Bil. A) vid statsrådsprotokollet rörande detta ärende. Såsom framgår av överenskommelsen, har densamma, under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande, träffats under den förutsättningen, att definitivt beslut bleve fattat om att Göta ingenjörkår — utom dess fästningsingenjörkompani — skulle förläggas till Eksjö. Sådant beslut har numera av Kungl. Maj:t meddelats genom brev den 28 januari 1927.

Ifrågavarande överenskommelse har av kasernkommittén med skrivelse den 23 december 1926 underställts Kungl. Maj:ts prövning.

Kasernkommittén har i sin nyssnämnda skrivelse anfört följande.

De av 1925 års riksdag beslutade inskränkningarna i försvarsorganisationen berörde, såvitt anginge Eksjö stad, två truppförband, nämligen Smålands husarregemente och Kalmar regemente.

Smålands husarregemente skulle enligt riksdagens i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag fattade beslut sammanslås med Livregementets husarer till ett regemente, förlagt i Skövde. Enligt försvarspropositionen skulle något annat truppförband icke förläggas till Eksjö i det indragna regementets ställe, men riksdagen hade som sin mening uttalat, att Göta ingenjörkår utom dess fästningsingenjörkompani i Karlskrona, vilken kår med angivna undantag Kungl. Maj:t förutsatt skulle förflyttas från Karlsborg till Linköping, skulle förläggas till Eksjö. Betydelsen för staden av ett beslut i enlighet med riksdagens mening syntes i viss mån framgå av nedanstående tablå:

Trupp-förband	Här-ordning av år	A n t a l							Summa beräk-nade av-lönings-förmåner	Årskon-tingent värn-pliktiga	Utbild-nings-tid för värn-pliktiga	Antal stam-hästar
		Office-rare	Under-office-rare	Man-skap	Musik-personal	Civil-militär personal	Pensio-nerad personal	Summa				
Smålands husarre-gemente Göta in-ge-njör-kår	1901	27	16	292	12	5	—	352	404,000	150	365	600
	1914	27	16	300	12	4	—	359	547,000	160	365 225	620
	1925	20	17	139	—	10	1	187	392,000 ²⁾	240	200	44

1) Under det s. k. provisoriet från och med 1920 års klass.

2) Medeltalet av lägsta och högsta lönerna, ökat med dyrtidstillägg.

Jämförd med Smålands husarregemente enligt 1901 års härordning — varå det mellan kronan och staden angående regementets förläggning in-gångna avtalet vore grundat — företedde sålunda Göta ingenjörkår enligt dess blivande organisation en minskning av antalet officerare med 7 men en ökning av antalet underofficerare med 1. Musikpersonalen vid kavalleriregementet saknade motsvarighet vid ingenjörkåren, men den civilmilitära personalen ökades med 5. Avlöningsförmånerna minskades med 12,000 kronor och antalet stambästar reducerades från 600 till 44.

Enligt 1925 års härordning skulle *Kalmar regemente*, förslagsvis benämnt Smålands regemente, bibehållas vid sin nuvarande förläggning men organi-seras såsom ett normalregemente, omfattande sex utbildningsenheter. An-gående innebörden för staden av denna förändring hänvisade kommittén till följande tablå:

Här-ordning av år	A n t a l						Summa	Summa beräk-nade av-lönings-förmåner	Årskon-tingent för värn-pliktiga	Utbild-nings-tid för värn-pliktiga
	Office-rare	Under-office-rare	Manskap	Musik-personal	Civil-militär personal	Pensio-nerad personal				
1901	47	38	267	33	4	—	389	589 000	630	240
1914	53	39	204	33	4	—	333	806 000	630	340 (165 ¹⁾)
1925	40	26	135	21	4	4	230	585 000	760	140

1) Under det s. k. provisoriet från och med 1920 års klass.

Beträffande de i tablå meddelade uppgifterna ville kommittén särskilt framhålla, att i förhållande till 1901 års härordning — vilken legat till grund jämväl för det angående detta regementes förläggning mellan kronan och staden upprättade kontraktet — 1925 års organisation innebure en minskning av 7 officerare och 12 underofficerare. Vad musikpersonalen anginge, hade denna enligt 1901 års härordning, efter en år 1905 beslutad omorgani-sation, bestått av 11 musikunderofficerare och 22 man, tillhörande manskapet, men skulle enligt 1925 års härordning utgöras av 1 musikdirektör, 5 musikunderofficerare och 15 man, tillhörande manskapet. Antalet musik-und-officerare nedginge sålunda med 6, men i stället tillkomme 1 musik-direktör. Jämförelsen mellan de enligt 1901 och 1925 års härordningar ut-

gående avlöningsförmånerna, beräknade enligt de av kommittén antagna grunderna, utvisade en minskning av 4,000 kronor.

Vad anginge Eksjö stads uppförringar för de till staden förlagda trupp-förbanden, funnes mellan staden och kronan angående regementsförläggningarna upprättade tre särskilda kontrakt: ett den 9 och den 23 juni 1903 beträffande Smålands husarregemente, ett den 21 juni och den 3 juli 1907 angående Kalmar regemente samt ett den 5 och den 16 november 1908 med vissa ändringar i förstnämnda två kontrakt. Å den mark, som genom kontrakten upplåtits till kronan, hade staden den 30 december 1910 utfärdat ett gävbrev.

Staden hade i ett till Svenska stadsförbundet lämnat meddelande uppskattat sina prestationer enligt dessa kontrakt på följande sätt:

värdet av staden tillhörig, till kronan upplåten mark om ungefär 350 hektar	kronor 350,000: —
kostnad för förvärvet av till kronan upplåten mark om ungefär 123 hektar	» 218,105: 95
kostnad för röjning och planering m. m.	» 1,303: 90
kostnad för ledningar samt utvidgning av affärsdrivande verk	» 207,718: —
kostnad för expropriation m. m.	» 9,249: 97
	<hr/>
	Summa kronor 786,377: 82

I avseende å av staden vidtagna anstalter på grund av regementsförläggningarna hade staden, bland annat, anfört, att staden, sedan beslut fattats om husarregementets ditförläggning, funnit sig föranlåten att ombygga sitt stadshus för en kostnad av 150,000 kronor. Förläggningen av Kalmar regemente till staden hade föranlett uppförandet av en ny folkskolebyggnad för omkring 200,000 kronor. På grund av den genom förläggningarna ökade tillströmningen av lärjungar till stadens realskola hade det blivit nödvändigt att för en kostnad av 220,000 kronor uppföra ett nytt läroverkshus, och då staden ansett sig förpliktad att bereda barnen till officers- och underofficersfamiljerna förmånen av fullständig elementarutbildning, hade realskolan utvidgats till fullständigt kommunalt gymnasium på båda linjerna för såväl gossar som flickor. Kostnaden för dettas uppehållande hade under de sista fem åren uppgått till i medeltal 49,139 kronor 55 öre. Inflyttningen av ett stort antal militära befattningshavare hade krävt anskaffandet av nya bostäder i stor omfattning och medfört en mycket livlig byggnadsverksamhet, vilken ytterligare stimulerats genom andra inflyttningar, föranledda av den ökade allmänna omsättning, som förläggningarna medfört. Denna verksamhet hade i stor utsträckning möjliggjorts genom statens byggnadslån, för vilkas betalning staden fått ikläda sig ansvarighet.

Vidkommande stadens vederlag för sina nu omförmälda prestationer för regementena, i främsta rummet skatteintäkter under den tid regementena varit förlagda i staden, ville kommittén nämna, att Smålands husarregementes förflyttning från dess förläggning å Ränneslätt invid Eksjö genomförts hösten 1906, då kaserner för regementet varit uppförda. Redan dessförinnan torde emellertid en del av regementets personal hava varit bosatt i staden. Kalmar regementes kaserner hade blivit färdiga på hösten 1921, och regementet hade inflyttat till staden först vid denna tidpunkt. Vid Smålands husarregemente hade den fast anställda personalen enligt såväl 1901 som 1914 års härordning utgjort omkring 350 man, därav något över 40 officerare och underofficerare. Avlöningsförmånerna i en stat enligt 1901 års härordning — utan det tillägg av 75 procent, varmed höjning i tablån

här ovan skett — uppginge till i runt tal 231,000 kronor och avlöningsförmånerna i de senare årens stater enligt 1914 års härordning till 547,000 kronor, inberäknat dyrtidstillägg. Beträffande Kalmar regemente hade antalet befattningshavare enligt den härordning, som gällt vid förläggnings genomförande — 1914 års — utgjort 333, därav 92 officerare och underofficerare. Avlöningsförmånerna, inberäknat dyrtidstillägg, kunde beräknas till 806,000 kronor. Under tiden 1907—1926 hade kommunalskatten per bevilningskrona varit lägst 5 kronor, åren 1909 och 1910, samt högst 9 kronor, år 1919.

Folkmängden i Eksjö hade den 1 januari 1926 utgjort 6,500 personer. Den inkomst, vara utskylder år 1926 utdebiterats, hade uppgått till 4,760,000 kronor och det samma år utdebiterade beloppet till 309,395 kronor. Kommunalskatten hade de senaste åren varit 6 kronor 50 öre per bevilningskrona.

Vid de förhandlingar, som kommittén inlett med staden i anledning av inskränkningarna i försvarsorganisationen, hade förutsatts, att Göta ingenjörkår utom dess fästningsingenjörkompani i enlighet med riksdagens mening skulle förläggas till Eksjö och att Smålands husarregementes kasernetablissemang komme att tagas i anspråk för kårens räkning. Staden hade nu till en början begärt, att kronan måtte bereda staden kompensation för uppstående förluster genom att övertaga det kommunala gymnasiet i Eksjö. Därest kronan bifulle detta yrkande, hade staden förklarat sig ej vilja framställa vidare anspråk å ersättning. Staden hade emellertid uttalat såsom önskemål, att kronan av det utav staden till kronans förfogande ställda övningsfältet måtte återlämna ett närmare angivet område ävensom medgiva en viss reglering av gällande priser å vatten och elektrisk ström. Sedermera hade staden på förekommen anledning avstått från sitt yrkande beträffande gymnasiet men anhållit, att kronan i stället måtte gottgöra staden genom att tillmötesgå nyssberörda önskemål. Därjämte hade staden hemställt, att staden måtte för bostadsändamål utan avgift få begagna en å Ränneslätt belägen sjukhusbyggnad mot skyldighet att underhålla byggnaden. Av de sålunda framställda anspråken hade kommittén funnit lämpligt i första hand överväga möjligheten av en reglering av priserna å vatten och elektrisk ström.

I § 5 av 1907 års kontrakt angående förläggningsen till Eksjö av Kalmar regemente hade staden åtagit sig att, därest kronan så önskade, tillhandahålla såväl Kalmar regemente som Smålands husarregemente vatten samt elektrisk ström för belysning till samma pris, som betalades av större avnämare inom staden, dock högst 15 öre per kubikmeter vatten och 30 öre per kilowattimme elektrisk ström.

Enligt den i staden nu gällande vattentaxan, som hade tillämpats sedan den 1 juli 1921, betalades 25 öre per kubikmeter för vatten, som enligt vattenmätare åtgått. Någon rabatt vid större förbrukning finnes icke stadgad. På grund av nyssnämnda bestämmelse i 1907 års kontrakt erlade båda regementena 15 öre per kubikmeter för det vatten, som regementena begagnade. Vattenförbrukningen vid regementena och de för vattnet erlagda avgifterna under de fem senaste kalenderåren framginge av följande å uppgifter från staden grundade tablå:

Kalenderår	Av Smålands husarregemente			Av Kalmar regemente			S u m m a		
	förbrukat vatten	erlagda avgifter		förbrukat vatten	erlagda avgifter		förbrukat vatten	erlagda avgifter	
	kbm.	kr.		kbm.	kr.		kbm.	kr.	
1921	33,446	5,824	—	55,338	8,300	70	88,784	14,124	70
1922	37,451	5,617	65	55,842	8,376	30	93,293	13,993	95
1923	41,785	6,267	75	42,096	6,314	40	83,881	12,582	15
1924	43,342	6,501	30	56,089	8,413	35	99,431	14,914	65
1925	53,804	8,070	60	69,619	10,442	85	123,423	18,513	45

Det nuvarande priset å elektrisk ström för belysning uppginge enligt den taxa, som gällt från och med den 1 januari 1918, till 35 öre per kilowattimme, då mätare användes. Vore till belysningsanläggningar apparater för hushålls- och uppvärmningsändamål anslutna, betalades under tiden 1 maj—31 augusti 25 öre per kilowattimme för hela sammanlagda strömförbrukningen. För tillämpning av denna tariff fordrades särskild anmälan. För motorer tillämpades en särskild taxa:

för varje kwt. fr. o. m.	1—	200 kwt.	25 öre
» » » » » »	201—	5,000 »	15 »
» » » » » »	5,001—	10,000 »	10 »
» » » » » »	10,001—	30,000 »	8 »

Därest ännu högre kvantitet konsumerades av någon förbrukare, skulle betalning utgå enligt särskilt avtal, som underställdes stadsfullmäktiges prövning. För leveransen av elektrisk ström inom de båda regementenas kasernetablissemang gällde ett särskilt kontrakt, upprättat den 26 januari och den 17 februari 1915 mellan staden och armeförvaltningens intendentsdepartement. Enligt detta kontrakt utgjorde avgiften för den levererade energin 30 öre per kilowattimme för de första 15,000 kilowattimmarna och 10 öre per kilowattimme för de därefter levererade, dock att medelpriset för energiförbrukningen under ett kalenderår ej finge överstiga 20 öre för varje enligt kilowattimmätaren uttagen kilowattimme. Kontraktet gällde till och med den 1 september 1927. Efter denna tid ansåges kontraktet förlängt på fem år, såvitt det ej av endera parten minst 6 månader i förväg uppsagts. De båda regementenas förbrukning av elektrisk ström och de därför erlagda avgifterna under de fem senaste kalenderåren framginge av följande å uppgifter från staden grundade tablå:

Kalenderår	Av Smålands husarregemente			Av Kalmar regemente			S u m m a		
	förbrukat elektrisk ström	erlagda avgifter		förbrukat elektrisk ström	erlagda avgifter		förbrukat elektrisk ström	erlagda avgifter	
	kwt.	kr.		kwt.	kr.		kwt.	kr.	
1921	23,418	3,932	20	24,767	3,986	85	48,185	7,919	05
1922	29,783	4,616	30	34,115	5,178	25	63,898	9,794	55
1923	34,154	5,082	40	36,308	5,130	80	70,462	10,213	20
1924	36,655	5,165	50	46,438	6,143	80	83,093	11,309	30
1925	42,677	5,767	70	51,206	6,620	60	93,883	12,388	30

Vid förhandlingarna hade nu ifrågasatts, att kronan för såväl vatten som elektrisk ström skulle betala samma pris, som abonnenter inom staden er-

lade, med 20 procents rabatt. Därest elektricitetstaxan för motorer tillämpades, skulle dock rabatt för den vid motordrift förbrukade strömmen ej utgå och rabatten för övrig ström utgöra allenast 15 procent. Förslaget skulle innebära en höjning av det nuvarande vattenpriset med 5 öre per kubikmeter till 20 öre per kubikmeter. Vad priset å elektrisk ström anginge, hade detta under femårsperioden 1921—1925, per kilowattimme räknat, varierat något allt efter den kvantitet, som förbrukats, men i genomsnitt uppgått till omkring 15 öre. Det föreslagna priset skulle medföra en ökning, så framt allenast belysningsström användes, av 13 respektive 5 öre per kilowattimme.

Den ekonomiska verkan av de angivna förändringarna vore givetvis beroende av den myckenhet vatten och elektrisk ström, som komme att förbrukas. Några säkra slutsatser i detta hänseende syntes icke kunna dragas av den hittillsvarande konsumtionen. Tydligt förefunnos en viss skillnad mellan behovet av dessa förnödenheter vid det nuvarande kavalleriregementet och vid Göta ingenjörkår. På grund av den minskade manskapsstyrkan, de värnpliktigas kortare övningstid och den betydande reduceringen av antalet stamhästar syntes det kunna antagas, att konsumtionen vid Göta ingenjörkår av såväl vatten som elektrisk ström ej oväsentligt skulle komma att understiga Smålands husarregementes. Vad infanteriregementet anginge, torde jämväl en nedgång i konsumtionen vara att emotse, då regementet skulle undergå någon reduktion och utbildningstiden komme att förkortas. Ehuru sålunda en efter den hittillsvarande förbrukningen uppgjord beräkning av den merkostnad, de nu föreslagna priserna skulle hava medfört för kronan, icke kunde utgöra någon säker grund för bedömandet av den merkostnad, som framdeles kunde uppkomma för kronan vid ett antagande av förslaget, syntes en dylik beräkning likväl icke vara utan intresse. Kommittén hade därför upprättat en tablå, utvisande den merkostnad, som skulle hava uppstått för kronan, om de föreslagna priserna gällt under åren 1921—1925. Härvid hade avgiften för elektrisk ström för enkelhetens skull antagits utgöra 28 öre per kilowattimme. Då hänsyn sålunda ej tagits till att billigare taxa såväl vid belysning under tiden 1 maj—31 augusti som vid motordrift skulle hava gällt, vore de i tablåan anförda siffrorna beträffande merkostnaden för elektrisk ström något för höga. Tablåen hade följande utseende:

Kalenderår	Merkostnad för vatten				Merkostnad för elektrisk ström						Summa merkostnad			
	Vid Smålands husarregemente		Vid Kalmar regemente		Vid Smålands husarregemente		Vid Kalmar regemente		Summa					
1921.....	1,672	30	2,766	90	4,439	20	2,624	84	2,947	91	5,572	75	10,011	95
1922.....	1,872	55	2,792	10	4,664	65	3,722	94	4,373	95	8,096	89	12,761	54
1923.....	2,089	25	2,104	80	4,194	05	4,480	72	5,035	44	9,516	16	13,710	21
1924.....	2,167	10	2,804	45	4,971	55	5,097	90	6,858	84	11,956	74	16,928	29
1925.....	2,690	20	3,480	95	6,171	15	6,181	86	7,717	08	13,898	94	20,070	09

Även om den ökning av avgifterna, som kunde beräknas skola inträda, därest priserna bestämdes på nu ifrågasatt sätt, icke på långt när komme att uppgå till de i tablåen angivna beloppen, måste i allt fall en ganska avsevärd ökning vara att förvänta. Särskilt bleve detta förhållandet beträffande elektricitetsavgifterna. I fråga om dessa avgifter vore emellertid att märka, att staden vid förhandlingarna med kommittén uppgivit sig hava för

avsikt att begagna sig av rätten att uppsäga det nu gällande kontraktet om leverans av elektrisk ström till den 1 september 1927. Staden hade förklarat det icke vara möjligt att vidare tillhandahålla kronan elektrisk ström till det pris, som hittills gällt, utan ämnade staden från den 1 september 1927 tillämpa de i § 5 av 1907 års kontrakt (jfr bil. C) meddelade prisbestämmelserna. Staden hade i detta hänseende framhållit, att dess totala omkostnader för distribution av den elektriska energin år 1925, inklusive avskrivning, hade uppgått till 18.75 öre per nyttiggjord kilowattimme. Då kronan i genomsnitt under femårsperioden 1921—1925 betalat allenast omkring 15 öre per kilowattimme, hade staden sålunda för varje kilowattimme, som kronan uttagit, förlorat omkring 3.75 öre. Att staden under sådana omständigheter måste försöka erhålla förmånligare villkor vid uppgörandet av nytt kontrakt vore uppenbart, och med hänsyn till att kronan näppeligen torde utan avsevärda kostnader kunna tillgodose sitt behov av elektrisk kraft från annat håll, syntes den förmodan ej oberättigad, att staden skulle kunna betinga sig ett pris, som icke komme att understiga det nu ifrågasatta. Med hänsyn härtill hade kommittén ansett sig kunna utgå från att den föreslagna höjningen av elektricitetspriset under alla omständigheter skulle inträda den 1 september 1927 och förty tillmätt höjningen av vattenpriset den egentliga betydelsen vid ersättningsfrågans prövning. Angående befogenheten av denna höjning borde nämnas, att stadens självkostnadspris för vattnet år 1925, inbegripet räntor och avskrivningar, utgjort 12.35 öre per kubikmeter uppfordrat vatten. Det pris, kronan betalade, eller 15 öre per kubikmeter, beredde sålunda staden någon vinst, men priset utgjorde dock obetydligt mer än hälften av det pris, övriga konsumenter, som hade mätare å sin förbrukning, erlade.

Då kommittén haft att pröva frågan om ersättning åt Eksjö stad för uppstående förluster i anledning av förändringarna beträffande truppförbanden i staden och närmast det nu framlagda förslaget om höjning av priserna å vatten och elektrisk ström, hade särskilt fog syntes föreligga för staden att framställa anspråk å compensation. Staden hade sålunda, utöver de i och för sig avsevärda prestationer, som staden fullgjort för regementenas förläggande till platsen, haft betydande indirekta kostnader, föranledda av militärpersonalens inflyttning till staden, såsom inrättande av nya skolor m. m. Vederlaget för dessa utgifter åter hade, vad infanteriregementet anginge, varit jämförelsevis ringa, beroende på den korta tid, regementet varit förlagt i staden. Vidare måste, då Eksjö hörde till de minsta garnisonsorterna i riket, varje inskränkning av truppförbanden beröra staden på ett kännbart sätt. Av de militära förändringarna komme enligt kommitténs mening särskilt kavalleriregementets ersättande med en ingenjörkår att visa sig medföra vissa förluster för staden. Vid nu angivna förhållanden och med hänsyn till vad förut anförts rörande förslaget om prisförhöjningarna, hade kommittén funnit sig böra för sin del godkänna detta förslag. Ytterligare en omständighet syntes härvid kunna komma i betraktande. Stadens åtagande att till visst pris leverera vatten och elektrisk ström avsåge efter orden i 1907 års kontrakt allenast de nu i samhället förlagda truppförbanden och sålunda ej Göta ingenjörkår. Därest staden på grund härav skulle vara obunden av nämnda prisbestämmelser vid leverans till Göta ingenjörkår, syntes den prisökning, som hänförde sig till ingenjörkårens förbrukning, ur ersättningssynpunkt ej hava samma betydelse som prisökningen i övrigt.

Vidkommande därefter de övriga av staden framställda anspråken — återbekommande av viss del av övningsfältet Ränneslätt samt erhållande av nyttjanderätt till den därstädes belägna sjukhusbyggnaden — hade kom-

mittén icke ansett sig kunna tillstyrka bifall till desamma. Vid de fortsatta förhandlingarna hade staden också avstått från dessa anspråk men härvid anført följande: Staden borde, såvitt möjligt, beredas tillfälle att för billigt pris förvärva det ifrågavarande området av övningsfältet. Området vore beläget i sydvästra delen av övningsfältet väster om skjutbanan samt skogbevuxet och hade en areal av omkring 70 hektar. Därest kronan till staden överläte området, återstode likväl som övningsfält omkring 176 hektar skogsmark och 134 hektar öppen jord. De i staden förlagda truppförbanden skulle alltjämt utan ersättning få begagna marken, men staden önskade tillgodogöra sig den avkastning, som kunde uppkomma av skogen. Vad sjukhusbyggnaden anginge, stode densamma för närvarande utan användning, och staden skulle, om kronan utan avgift uppläte densamma, däri kunna inrymma personer, vilka nu saknade bostad. För kronan kunde befrielsen från underhållsskyldigheten också innebära en viss fördel.

På grundval av de resultat, vartill de förda förhandlingarna sålunda lett, hade överenskommelsen med staden träffats (se bil. A). Överenskommelsen hade ingåtts under förutsättning, att Göta ingenjörkår utom dess fästningsingenjörkompani bleve förlagd till staden. I § 1 hade upptagits bestämmelse om att de prestationer, staden i förhållande till kronan fullgjort för ordnande av husarregementets förläggning, skulle anses verkställda för ingenjörkårens räkning. § 2 innehölle föreskrift om ändrad lydelse av det stadgande i 1907 års kontrakt om förläggning till staden av Kalmar regemente, som reglerade stadens skyldighet att tillhandahålla truppförbanden vatten och elektrisk ström m. m. I nämnda stadgande upptoges nu bestämmelser om priset å vatten och elektrisk ström, vilka fullständigt anslöte sig till det vid förhandlingarna framlagda förslaget. Ändringen vore avsedd att träda i tillämpning den 1 januari 1928. Till denna dag skulle, enligt föreskrift i § 3, det nuvarande elektricitetskontraktet gälla. I sistberörda paragraf stadgades tillika, att särskilda kontrakt med närmare bestämmelser rörande leveransen av elektrisk energi till truppförbanden skulle upprättas mellan staden och arméförvaltningens intendentsdepartement, därvid de i § 2 angivna pris skulle bliva gällande.

Över kasernkommitténs förevarande förslag till överenskommelse hava utlåtanden avgivits av chefen för Kalmar regemente, chefen för andra arméfördelningen samt arméförvaltningens fortifikations- och intendentsdepartement.

Chefen för Kalmar regemente har förklarat sig icke hava något att erinra mot förslaget till överenskommelse mellan kronan och Eksjö stad.

Chefen för
Kalmar
regemente.

Chefen för andra arméfördelningen har anført, att han ansåge det vara synnerligen önskvärt, att vattenklosetter anordnades i Smålands husarregementes etablisseman, och att med hänsyn härtill avtal med staden borde träffas om därav betingad komplettering av stadens avlopps nät. I övrigt har arméfördelningschefen icke funnit anledning till erinran mot kasernkommitténs förslag.

Chefen för
andra armé-
fördelningen.

Arméförvaltningens fortifikations- och intendentsdepartement hava uti den 2 mars 1927 avgivet utlåtande anført i huvudsak följande.

Det av kasernkommittén omnämnda kontraktet av den 26 januari och den 17 februari 1915 mellan intendentsdepartementet och Eksjö stad angä-

Arméförvalt-
ningens forti-
fikations- och
intendents-
departement.

ende leverans av elektrisk energi till Smålands husarregementes och Kalmar regementes kasernetablissemang hade under februari månad 1927 från stadens sida vederbörligen uppsagts att upphöra att gälla den 1 september 1927, i sammanhang varmed, i anslutning till § 3 i det mellan kasernkommittén och staden den 17 och den 23 december 1926 träffade preliminäravtalet, överenskommits, att det sålunda uppsagda kontraktets giltighetstid skulle förlängas till den 1 januari 1928.

Ehuru å-prisen å såväl elektrisk ström som vatten enligt kasernkommitténs berörda preliminäravtal med staden bleve avsevärt högre än de, som nu gällde, hade intendentsdepartementet dock ej något att erinra mot avtalet i denna del.

Under ärendets beredning å fortifikationsdepartementets maskin- och värmebyrå hade ifrågasatts, att, då på grund av förefintliga bristfälligheter å den del av Eksjö stads avloppsnät, som berörde Smålands husarregementes kasernetablissemang, detta etablissemang icke kunnat förses med vattenklosetter, staden i sammanhang med överenskommelse om förläggning till staden av Göta ingenjörkår i stället för Smålands husarregemente måtte om möjligt tillförbindas att vidtaga sådana ändringar å avloppsnätet, att vattenklosetter kunde införas i nämnda etablissemang, som ju vore avsett att övertagas av berörda ingenjörkår. För detta ändamål hade fortifikationsdepartementet i skrivelse till stadsfullmäktige i Eksjö anhållit om meddelande, huruvida staden vore villig att utan kostnad för kronan till tomtgränsen för etablissemang i fråga framdraga erforderliga avloppsledningar av sådana dimensioner och lutningsförhållanden, att spolvatten från omkring hundra stycken vattenklosetter inom etablissemang kunde avledas. Oaktat fortifikationsdepartementet ännu ej erhållit svar å nämnda skrivelse, hade departementen dock, med hänsyn till angelägenheten därav, att detta ärende erhöles en snar behandling, ansett sig redan nu böra avgiva utlåtande i det samma; och finge departementen sålunda anmäla, att departementen ej hade något att erinra mot det av kasernkommittén träffade preliminäravtal med Eksjö stad, under förutsättning att staden utöver övriga av densamma gjorda utfästelser för förläggningarna åtog sig att vidtaga de förut omförmälda åtgärderna för anordnande av vattenklosetter i Smålands husarregementes nuvarande etablissemang.

Av stadens representanter hade vid förhandlingarna ifrågasatts, att kronan skulle till staden dels återlämna omkring 70 hektar av den i sydvästra delen av övningsfältet vid Ränneslätt belägna skogsmarken, dels ock upplåta gamla sjukhusbyggnaden därstädes, för att staden däri skulle inhysa en del personer, som saknade bostad i staden. Ehuru några bestämmelser härom ej funnes intagna i det av kasernkommittén träffade preliminäravtalet, ansåge fortifikationsdepartementet sig böra anmäla, att skogsmarkens och sjukhusbyggnadens bibehållande för kronans räkning vore nödvändigt, enär virket ur skogen erfordrades för den till förläggning till staden avsedda ingenjörkårens övningar i broslagning samt sjukhusbyggnaden för samma kårs förläggnings- och förrådsbehov.

Departements-
chefen.

Under hänvisning till den av kasernkommittén i ärendet verkställda utredningen får jag för egen del uttala den uppfattningen, att starka billighetsskäl synas föreligga att bereda Eksjö stad någon ersättning för de förluster, som för staden bliva en följd av den nya härorganisationens genomförande. Enligt det av kasernkommittén framlagda förslaget till överenskommelse mellan kronan och staden skulle compensationen erhålla formen av en reglering i för staden förmånlig riktning av grunderna för beräkningen

av de avgifter, som kronan har att erlægga för leverans av vatten och elektrisk ström till truppförbanden. Ifrågavarande överenskommelse synes mig vara av beskaffenhet att kunna för kronans del godtagas. Emellertid torde ärendet böra underställas riksdagens prövning.

Arméförvaltningens fortifikations- och intendentsdepartement hava ansett, att såsom villkor för överenskommelsens godkännande från kronans sida borde uppställas fordran på att staden bekostade framdragandet till det för Göta ingenjörkår avsedda kasernetablissemangt av vissa nya avloppsledningar. Ett dylikt krav synes mig emellertid i nu förevarande sammanhang icke med fog kunna göras gällande. Enligt vad fortifikationsdepartementet i skrivelse den 24 mars 1927 anmält, hava stadsfullmäktige i Eksjö också såsom svar å departementets förfrågan i ämnet meddelat, att staden icke vore villig att bekosta de ifrågasatta avloppsledningarna.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att godkänna förut omförmälda den 17 och den 23 december 1926 mellan Kungl. Maj:t och kronan genom kasernkommittén, å ena sidan, samt Eksjö stad, å andra sidan, ingångna preliminära överenskommelse (Bil. A).

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:
Ragnar Kihlgren.

Bil. A.

Med anledning av 1925 års riksdags beslut i försvarsfrågan, enligt vilket bestämts, dels att Smålands husarregemente skall helt indragas samt att Göta ingenjörkår — utom dess fästningsingenjörkompani — skall förläggas till Eksjö i husarregementets nuvarande kasernetablissemment, dels ock att för Kalmar regemente (Smålands regemente), med bibehållande av Eksjö som förläggningssort, viss inskränkning i organisationen skall komma till stånd, träffas härmed, under förutsättning att definitivt beslut kommer att bliva fattat om ingenjörkårens förläggning till staden, mellan Kungl. Maj:t och kronan genom kasernkommittén, under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande, å ena sidan, samt Eksjö stad, å andra sidan, följande överenskommelse:

§ 1.

Därest Göta ingenjörkår med organisation enligt 1925 års riksdags beslut — utom dess fästningsingenjörkompani — under år 1928 förlägges i Smålands husarregementets nuvarande kasernetablissemment i Eksjö, skola de prestationer, som staden i förhållande till kronan fullgjort för ordnande av husarregementets förläggning, anses verkställda för ingenjörkårens räkning.

§ 2.

I det kontrakt, som den 21 juni och den 3 juli 1907 upprättats mellan Kungl. Maj:t och kronan genom arméförvaltningens fortifikationsdepartement samt Eksjö stad angående förläggning till staden av Kalmar regemente, skola de i § 5 intagna bestämmelserna om skyldighet för Eksjö stad att tillhandahålla de till staden förlagda truppförbanden vatten och elektrisk ström m. m. från och med den 1 januari 1928 erhålla följande lydelse:

»§ 5.

Staden åtager sig dels att utan kostnad för kronan sex månader efter därom gjord tillsägelse hava till kaserntomtens gräns framdragit vatten-, avlopps- och elektriska ledningar, dels ock att tillhandahålla Kalmar regemente (Smålands regemente) och Göta ingenjörkår vatten och elektrisk ström till samma pris, som abonnenter inom staden betala, dock att de båda truppförbanden å nämnda pris städse skola erhålla 20 procents rabatt.

Därest kronan skulle önska att särskilt uppmäta den för motordrift förbrukade elektriska strömmen, skall ersättningen för sådan ström erläggas enligt för stadens abonnenter gällande taxa för ström till motorer och skall i sådant fall den för övrig elektrisk ström ovan stadgade rabatten utgå med allenast 15 procent.»

§ 3.

Det kontrakt angående leverans av elektrisk energi till de i Eksjö förlagda truppförbanden, vilket den 26 januari och den 17 februari 1915 upprättats mellan kronan och Eksjö stads vatten- och elektricitetsverk, skall förlängas att gälla till den 1 januari 1928.

Särskilda kontrakt med närmare bestämmelser rörande leveransen av elektrisk energi till truppförbanden skola upprättas mellan staden och arméförvaltningens intendentsdepartement, därvid de i nästföregående § angivna pris skola bliva gällande.

Av denna överenskommelse äro två exemplar upprättade, av vilka Kungl. Maj:t och kronan erhållit det ena och Eksjö stad det andra exemplaret.
Stockholm den 23 december 1926.

För kasernkommittén:

JOHAN JÖNSSON.

Nils Berlin.

Eksjö den 17 december 1926.

Enligt stadsfullmäktiges uppdrag:

Ludvig Eurén.

Fred. Nordenankar.

I. Abrahamsson.

Johan Nilson.

Josef Eklund.

Transumt.

Bil. B.

Kontrakt.

Sedan Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 4 nästlidne april förordnat, att *Kungl. Smålands husarregemente* skall förläggas till staden *Eksjö*, samt bemyndigat Kungl. arméförvaltningen å fortifikationsdepartementet att med staden ingå avtal angående överlåtelse av mark till plats för kasernetablissemang och övningsfält m. m. enligt ett av Eksjö stadsfullmäktige den 26 sistlidne januari beslutat erbjudande,

har mellan Kungl. arméförvaltningen och Eksjö stad träffats följande överenskommelse:

5:o.

Staden åtager sig att kostnadsfritt för kronan sex månader efter därom gjord tillsägelse hava till kasernetablissemangets gräns framdragit ledningar för vatten och belysning samt avloppsledning från stadens kloaknät, ävensom att därefter tillhandahålla regementet vatten och elektrisk belysning till samma pris, som större avnämare därav inom staden erlägga.

Stockholm den 23 juni 1903.

H. ELLIOT.

C. SÖDERBAUM.

E. Hallin.

Eksjö den 9 juni 1903.

Gustaf Berg.

Axel Petri.

Ludvig Eurén.

Lennart Ribbing.

Emil Swenson.

Kommitterade enligt Stadsfullmäktiges uppdrag den 26 januari 1903.

*Transumt.**Bil. C.***Kontrakt.**

Sedan Kungl. Maj:t enligt nådigt brev den 25 maj 1907, varav bestyrkt avskrift här bifogas, förordnat, att *Kungl. Kalmar regemente* skall förläggas till *Eksjö*, så snart kasernetablissemang för regementet blivit där uppfört, ävensom bemyndigat Kungl. arméförvaltningen å fortifikationsdepartementet att i enlighet med ett av stadsfullmäktige i nämnda stad avgivet anbud sluta avtal med staden angående upplåtelse av mark m. m. för regementet, har mellan Kungl. arméförvaltningen, å ena, samt staden *Eksjö*, å andra sidan, träffats följande avtal:

§ 5.

Staden åtager sig dels att utan kostnad för kronan sex månader efter därom gjord tillsägelse hava till kasernomtens gräns framdragit vatten-, avlopps- och elektriska ledningar, dels ock att, därest kronan så önskar, tillhandahålla regementet vatten samt elektrisk ström för belysning, allt till samma pris, som betalas av större avnämare inom staden, dock högst 15 öre per kubikmeter vatten och 30 öre per kilowatt-timme elektrisk ström, till vilka pris staden förbinder sig att även till Smålands husarregemente leverera vatten och elektrisk ström, sedan nu gällande kontrakt om sistberörda leverans gått till ända.

Stockholm den 3 juli 1907.

För Kungl. arméförvaltningens fortifikationsdepartement:

G. C:SON BERGMAN.

C. SÖDERBAUM.

Josef Gestblom.

Eksjö den 21 juni 1907.

För stadsfullmäktige i Eksjö:

Gustaf Berg.

Ludvig Eurén.

Th. de Maré.

Axel Petri.

Emil Swenson.